

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษ

A Model of Creative Tourism for Cultural Preservation of the Ethnic Group in Srisaket Province

จิตาภา บำรุงศิลป์^{1*} ประกอบศิริ ภักดีพินิจ² สุริยา สัมจันทร์²

¹ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยพะเยา

²ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

TitapaBumrungsilp^{1*} Prakobsiri Pakdeepinit² Suriya Somchan²

¹Doctor of Philosophy Program in Tourism Management, University of Phayao

²Dissertation Advisor

Katintong16@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพทั่วไปของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษ และ 2) เสนอรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษ โดยเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญตัวแทนจากภาครัฐ ผู้ประกอบการ ชุมชน ปราชญ์ท้องถิ่นและนักวิชาการที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดศรีสะเกษ รวมทั้งสิ้นจำนวน 102 คน เป็นการกำหนดตัวอย่างแบบเจาะจงและใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบการวิเคราะห์เนื้อหา จากการศึกษาสรุปได้ว่าจังหวัดศรีสะเกษเป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายในกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ (ลาว ส่วย เขมร) จึงทำให้มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและวัฒนธรรมเหล่านี้ถือเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ซึ่งประกอบไปด้วย โบราณสถาน และสิ่งปลูกสร้าง อาหาร เครื่องแต่งกาย ภาษา พิธีกรรมประเพณี และเทศกาล ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ สุนทรียศาสตร์ สังคม การศึกษา และเศรษฐกิจ และรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อเป็นการอนุรักษ์ชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษ จำแนกได้ 4 ประการ คือ องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คุณลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กระบวนการดำเนินการของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และกิจกรรมทางวัฒนธรรม

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การอนุรักษ์กลุ่มชาติพันธุ์

Abstract

The objectives of the study were to investigate creative tourism for ethnic group preservation in Srisaket Province and to draw model of creative tourism for ethnic group preservation in Srisaket Province. The research population was composed of the tourism representatives of public sections, entrepreneurs, communities, folk intellectuals, and academics. Totally 102 representatives were selected by purposive sampling as the informants. The data were accumulated by in-depth interview and analyzed by its content. The results were found that there were four ethnic groups in Srisaket Province (Lao, Souy, Yeo, Khamer). Thus, Srisaket Province was diversity in culture which became resources for creative tourism such as archaeological sites, food, costume, languages, rites, and festivals. All of them valued to history, aesthetics, societies, education and economics. The model of creative tourism in ethnic group preservation in Srisaket Province was classified into four parts: the components of

creative tourism, the characteristics of creative tourism, the process in creative tourism management, and the activities in creative tourism.

Keywords: Creative Tourism, Ethnic Group Preservation

บทนำ

ปัจจุบันนี้การท่องเที่ยวมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว และสามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนในประเทศต่างๆ มากมาย และด้วยปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ที่ก่อให้เกิดนวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสารและการกระจายข้อมูลไปยังทุกภาคส่วนของโลกและในระดับเดียวกันนวัตกรรมเทคโนโลยียังสามารถลดทอนข้อจำกัดด้านขอบเขตของการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม แต่ในหลายพื้นที่ขาดการควบคุมภายใต้กระบวนการของโลกาภิวัตน์จึงทำให้เกิดปัญหาต่างๆ อีกมาก เช่น การสูญเสียอัตลักษณ์เชิงวัฒนธรรม ความไม่เข้าใจวิถีชีวิต และประเพณีวัฒนธรรมของคนท้องถิ่นทำให้วัฒนธรรมและประเพณีกลายเป็นสินค้าราคาถูก การแปลความหมายของประวัติศาสตร์ไปในทิศทางที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม (Goeldner, C.R. and Ritchies, B.J., 2006 : 198) ปัญหาดังกล่าวนี้ถือเป็นผลกระทบเชิงลบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแทบทั้งสิ้น และอาจส่งผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งที่สามารถจับต้องได้อื่นๆ ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของประวัติศาสตร์ถิ่นฐานของมนุษย์ในอดีต จึงอาจถือได้ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือหลักสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจของหลายๆ จุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative tourism) ได้รับการนำเสนอให้เป็นทางเลือกสำหรับแก้ปัญหาดังกล่าวเพราะกระบวนการสร้างสถานที่เชิงสร้างสรรค์ คือแนวทางหนึ่งที่เป็นองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน เพราะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เกิดความสมดุลระหว่างผลกระทบในทางลบและผลกระทบในทางบวกให้กับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ (Romana, K., 2013 : 113) ในหลายประเทศทั่วโลกถือเอาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นแนวทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพราะถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการบังคับจูงจูงวัฒนธรรมและธรรมชาติของชุมชน ทั้งยังช่วยเสริมสร้างมูลค่าเชิงเศรษฐกิจให้ชุมชน โดยมีความสมดุลของสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมของชุมชนและประเทศชาติเป็นเป้าหมายสำคัญ (สุคนธ์ วิสุทธิลักษณ์, 2554 : 58)

จังหวัดศรีสะเกษถือเป็นพื้นที่ที่มีทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลายและเป็นเอกลักษณ์แห่งหนึ่งเพราะเป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มคนจากหลากหลายชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ได้แก่ ลาว ส่วย เขมร เขมร โดยมี การถ่ายทอดทางวัฒนธรรมของตนเองมาช้านาน ไม่ว่าจะเป็นวรรณคดี ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม ศิลปกรรม และภูมิปัญญาต่างๆ จึงถือว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีทุนทางสังคมที่ควรไว้แก่การฟื้นฟู อนุรักษ์ต่อไป แต่ปัจจุบันนี้สังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามการเปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยีและอื่นๆ การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่งผลให้วิถีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น เปลี่ยนแปลงไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นภาษา การแต่งกาย จนวัฒนธรรมท้องถิ่นจริงๆ แทบจะไม่มีให้เห็นในสังคมเมือง และจากการศึกษาเบื้องต้นพบว่าแผนพัฒนาจังหวัดศรีสะเกษที่ยังไม่มีการกำหนดแผนการท่องเที่ยวหรือการอนุรักษ์ของกลุ่มชาติพันธุ์หรือการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในจังหวัดอย่างชัดเจน แต่จะมุ่งพัฒนาเฉพาะลักษณะทางกายภาพ และยังไม่พบว่ามีรูปแบบอัตลักษณ์วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์เป็นประเด็นสำคัญที่ควรจะทำการศึกษาและทำการส่งเสริม อนุรักษ์ไว้ ซึ่งถ้าไม่มีการดำเนินการใดเลยก็อาจจะทำให้วัฒนธรรมต่างๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์อาจจะสูญหายไปกับกาลเวลาได้

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งผลของการศึกษาจะก่อประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาให้เกิดทางเลือกใหม่ของการท่องเที่ยวในจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐและหน่วยงานต่างๆ ที่ดูแลด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยที่กำหนดยุทธศาสตร์ให้ประเทศไทย สามารถพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้ อันจะตอบสนองต่อพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวยุคใหม่ที่โหยหาอดีต ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ รวมทั้งเป็นการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่ม

ชาติพันธุ์ทั้ง 4 เผ่าให้ยั่งยืนสืบไป และผลพลอยได้ที่ตามมา คือการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมทั้งสี่เผ่า การได้เครือข่าย และรายได้ของชุมชน ตลอดจนชื่อเสียงของจังหวัดจะเป็นที่รู้จักกันแพร่หลายยิ่งขึ้นทั้งในระดับประเทศ ระดับอาเซียน ระดับภูมิภาค และระดับโลก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพสภาพทั่วไปของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษ มีระเบียบวิธีการศึกษา 3 ประเด็น

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบ ผู้เชี่ยวชาญตัวแทนจากภาครัฐ ผู้ประกอบการ ชุมชน ปราชญ์ท้องถิ่นและนักวิชาการ ที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 การศึกษาสภาพทั่วไป จำนวน 30 คน และส่วนที่ 2 การสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 72 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 102 คน

ซึ่งขั้นตอนที่ 1 ใช้การสัมภาษณ์ ได้จากการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นปราชญ์หรือผู้รู้ในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มชาติพันธุ์ละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 8 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้ประกอบการภาคเอกชน ที่ประกอบธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยว โรงแรม ร้านอาหาร ร้านค้าของที่ระลึก ในจังหวัดศรีสะเกษ โดยใช้เกณฑ์คือ เป็นหัวหน้าหน่วยงานขึ้นไป หรือผู้มีอำนาจตัดสินใจในการกำหนดนโยบายขององค์กร หรือเป็นผู้ที่ทำงานอยู่ในองค์กรมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 12 คน

กลุ่มที่ 3 บุคลากรในหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยการใช้แบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งมีเกณฑ์คือ ต้องเป็นผู้บริหารระดับหัวหน้างานขึ้นไป หรือ เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและวัฒนธรรมมาแล้วอย่างน้อย 5 ปี จำนวน 10 คน

2. ขั้นตอนการค้นคว้าวิจัย

การหารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมของ กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษนั้นมีขั้นตอนการศึกษาจำแนกได้เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นตอนที่ 1 การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ขั้นตอนนี้เป็นการนำข้อมูลจากการศึกษาหาสภาพทั่วไปของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของมรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษ รวมถึงความคิดเห็นและความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคเอกชน และนักท่องเที่ยว มาสนทนากลุ่มย่อยเพื่อสร้างและร่างรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษ โดยสมาชิกกลุ่มย่อยประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างจากตัวแทนภาคเอกชน 3 คน ภาครัฐ 2 คน ภาคประชาชน 4 คน และนักวิชาการ 3 คน

2.2 ขั้นตอนที่ 2 การทำประชาคมพิจารณาาร่างรูปแบบ

ขั้นตอนนี้ เป็นการนำร่างรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มาทำการประชาคม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมทำประชาคมประกอบไปด้วยหน่วยงานภาครัฐหน่วยงานเอกชนภาคประชาชนนักวิชาการ จำนวน 50 คน

2.3 ขั้นตอนที่ 3 การรับรองร่างรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนนี้ เป็นการนำรูปแบบที่ได้รับการพิจารณาจากประชาคมเรียบร้อยแล้ว ไปให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวและกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษจำนวน 10 คน เพื่อยืนยันความถูกต้องและเหมาะสมของรูปแบบที่นำเสนอ

3. แนวคิดที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

แนวคิดในการศึกษาเพื่อเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่ออนุรักษ์กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษมีจำนวน 2 แนวคิด คือ แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมีสาระสำคัญดังนี้

3.1 แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการเปลี่ยนผ่านจากวัฒนธรรมชั้นสูงมาสู่วัฒนธรรมประชานิยมและวัฒนธรรมชีวิตประจำวันคือจากแหล่งวัฒนธรรมที่เป็นปราสาท ราชวัง พิพิธภัณฑสถานต่างๆ มาสู่แหล่งวัฒนธรรมที่เป็นวิถีชีวิตในชุมชน ส่วนมิติของการบริโภคก็เป็นการเปลี่ยนผ่านจากการมองดูเฉยๆ ไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่คนในชุมชนหรือท้องถิ่นนั้นกระทำในชีวิตประจำวัน นั่นคือนักท่องเที่ยวไม่ใช่ผู้มาเยี่ยมชมเฉยๆ แต่นักท่องเที่ยวจะทำเหมือนกับเป็นคนๆ หนึ่งที่อยู่ในชุมชนหรืออยู่ในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ และในส่วนที่เป็นด้านการท่องเที่ยวจะมีพื้นฐานจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งมีแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม ประกอบด้วย ผนวกกับการท่องเที่ยวเชิงหัตถกรรมและการท่องเที่ยวเชิงศิลปะจนกลายมาเป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในที่สุด

กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในบริบทของประเทศไทยมี 5 ขั้นตอน (ภูริวัจน์ เชนอุม. 2556 : 353-356) ได้แก่ 1) การค้นหาอัตลักษณ์และการทำความเข้าใจคุณค่าของวัฒนธรรมเนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ต้องอาศัยทุนทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นปัจจัยหลัก 2) การทำความเข้าใจคุณค่าของวัฒนธรรมในท้องถิ่น 3) การค้นหาความโดดเด่นและสร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว 4) การยังรู้ความต้องการของตลาดในเชิงลึก การสังเกตการณ์เชิงบริบท (Contextual Observation) เป็นการวิเคราะห์หรือทำความเข้าใจตลาดยุคใหม่ เพื่อค้นหาความต้องการที่แท้จริงของนักท่องเที่ยวได้ 5) การสร้างเสริมคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว การวิเคราะห์คุณค่า (Value Analysis) เพื่อกระตุ้นให้ลูกค้ารู้สึกถึงมูลค่าของผลิตภัณฑ์ที่เพิ่มขึ้น และ 6) การปรับเปลี่ยนกลวิธีการพัฒนาตลาด

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในประเทศไทยยังอยู่ในระยะเริ่มต้น จำเป็น ที่จะต้องได้รับการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ให้แพร่หลายสืบเนื่องต่อไป ทั้งนี้เพราะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นแนวโน้มใหม่ของการท่องเที่ยวที่เน้นถึงคุณค่าและความยั่งยืนของชุมชนเป็นสำคัญ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จึงมุ่งให้ความสนใจในทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม (Intangible Cultural Resources) หรือมรดกทางภูมิปัญญาของชุมชน รวมทั้ง วิถีชีวิตสามัญของบุคคลทั่วไปมากกว่า นักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ก็มีความประสงค์ที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมของพื้นที่ที่ตนเองเข้าไปท่องเที่ยวและปรารถนาจะเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรมที่แท้จริงผ่านประสบการณ์ของตนเอง ดังนั้นการจัดการรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จึงต้องพิจารณาถึงคุณสมบัติทั้งในเชิงพื้นที่และในเชิงกระบวนการ

3.2 แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ในอดีตการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นับว่าเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่มี การเจริญเติบโตเร็วมาก และมีขนาดใหญ่ และยังคงเป็นการท่องเที่ยวที่จะเป็นแหล่งของ ความเจริญเติบโตด้านการท่องเที่ยวที่สำคัญรูปแบบหนึ่งในอนาคต ทั้งนี้เพราะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมทางวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ยังได้รับความสนใจจากผู้คน และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีความน่าสนใจที่เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยว ที่มีคุณภาพ มีการใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยวสูง หรือกล่าวอีกอย่าง คือ นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมใช้จ่ายเงินประมาณ เฉลี่ย 1 ใน 3 ของนักท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ นั่นก็คือ นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีส่วนช่วยให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Richard. 2008 : 154)

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นทางเลือกแนวทางหนึ่งของการท่องเที่ยวที่มีจุดเริ่มต้นมาเพื่อตอบสนองการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีความหมายครอบคลุมค่อนข้างกว้างในหลาย ๆ ขอบข่ายสาขาวิชา องค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ ได้อธิบายตามความหมายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในปี ค.ศ. 1985 โดยกล่าวว่า “แรงจูงใจด้านวัฒนธรรม ทำให้เกิดการท่องเที่ยว เช่น การศึกษา การชมละคร หรือการพัฒนาทัศนศึกษาวัฒนธรรม การท่องเที่ยวไปในงานเทศกาลหรือกิจกรรมใดที่คล้ายคลึงกัน การเยี่ยมชมสถานที่ทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นหรืออนุสาวรีย์ เป็นการท่องเที่ยวไปเพื่อจะสำรวจธรรมชาติ นิทานพื้นบ้านหรือศิลปะท้องถิ่น หรือการแสวงบุญ

สรุปผลการวิจัย

จากการลงสำรวจพื้นที่ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์ปราชญ์ผู้รู้ในชุมชน สรุปได้ว่า วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งถือเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญ ไม่ว่าจะเป็น โบราณสถาน และสิ่งปลูกสร้าง เครื่องแต่งกาย ภาษา อาหาร เทศกาล ประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ ของ 4 กลุ่มชาติพันธุ์ เป็นสิ่งที่มีคุณค่าในหลาย ๆ ด้าน ดังนี้ ด้านประวัติศาสตร์ ทรัพยากรการท่องเที่ยวเหล่านี้ ให้คุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ เพราะเป็นสิ่งที่สามารถสะท้อนให้เห็นเรื่องราวในอดีต บอกเรื่องราวของกลุ่มชาติพันธุ์ และสามารถปรากฏให้เห็นร่องรอยในปัจจุบัน ทรัพยากรเหล่านี้ ยังสะท้อนให้เห็นคุณค่าด้านสุนทรียศาสตร์ เพราะมีความโดดเด่นงดงามที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ไม่ว่าจะเป็น โบราณสถาน ภาษาพูด การแต่งกาย อาหาร พิธีกรรมงาน ประเพณี และยังมีเครื่องดนตรี สะท้อนที่พบได้เฉพาะที่ชุมชนแห่งนี้เท่านั้น และนอกจากนี้ทรัพยากรเหล่านี้ยังสะท้อนให้เห็นคุณค่าทางสังคมเพราะทำให้เกิดความรัก ความภูมิใจในความเป็นชาติพันธุ์ของตนสร้างความสามัคคีและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ชุมชนมีชื่อเสียง และเป็นที่รู้จักมากขึ้น และนอกจากนี้ ในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่เป็นชุมชนโบราณ มักจะมีสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับชุมชนที่เป็นสิ่งที่น่าเรียนรู้ และศึกษาให้กับคนรุ่นใหม่ ที่พร้อมจะสืบสานวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมต่อไป และนอกจากนี้ ทรัพยากรเหล่านี้ ยังสร้างความสุขใจให้กับคนในชุมชนและทำให้เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้น

คุณค่าและเอกลักษณ์ของทรัพยากรเหล่านี้ ผู้วิจัย ได้นำมาพิจารณาถึงกลไกที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ที่มุ่งเน้นการค้นหาค่าความโดดเด่นของทรัพยากรการท่องเที่ยวมาสร้างเป็นกิจกรรม โดยกิจกรรมจะสร้างบนพื้นฐานของคุณค่าต่าง ๆ เหล่านี้ โดยเฉพาะคุณค่าด้านสุนทรียศาสตร์ และสังคมที่ชุมชนได้ให้ความสนใจมากที่สุด เพื่อให้เหมาะสม และสอดคล้องกับบริบทด้านพื้นที่ให้มากที่สุด เพื่อให้เกิดความสมดุลของ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการศึกษามาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อเป็นหัวข้อสรุปเกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษ โดยรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สรุปว่า มีส่วนประกอบหลักที่สำคัญ 4 ส่วน ได้แก่คือ 1) องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 2) คุณลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 3) กระบวนการ และ 4) กิจกรรมทางวัฒนธรรมซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละส่วนดังนี้

1. องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ผู้วิจัยได้แบ่งองค์ประกอบที่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1.1 สิ่งดึงดูดใจ หมายถึงสิ่งที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ในการที่จะเป็นแรงดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวได้มาเยือนกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษจากการวิจัยนี้สรุปได้ว่ามี 9 สิ่ง ได้แก่ 1) โบราณสถานและสิ่งปลูกสร้างที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์เป็นพื้นที่ที่มีประวัติศาสตร์เชื่อมต่องานเป็นส่วนหนึ่งของอารยธรรมในอดีต เช่นปราสาทปรังค์กู ปราสาทเมืองจันทร์ ที่มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ขอม ปราสาทเขมและวัดเมืองคงซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์เขม เป็นต้น 2) งานศิลปะ หัตถกรรมและสินค้าที่มาจากชุมชน ศิลปะการทอผ้าของแต่ละกลุ่มล้วนมีความโดดเด่นและเป็น

เอกลักษณ์เป็นที่ยอมรับทั่วไป เช่นการทอผ้าไหมของกลุ่มชาติพันธุ์ การย้อมผ้าจากผลมะเกลือ เป็นต้น 3) พิธีกรรม ประเพณีและเทศกาลต่างๆ กลุ่มชาติพันธุ์ยังมีความเชื่อเกี่ยวกับผี และให้ความสำคัญกับพิธีกรรม พิธีกรรมที่มีความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์และยังคงประกอบพิธีสืบทอดกันมาจนถึงทุกวันนี้มีหลากหลายเช่น การรำแม่คงคาเพื่อรักษาโรค พิธีลงวงเพื่อบูชาแถน เป็นต้น 4) ศิลปะการแสดงดนตรีแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์จะมีการแสดงดนตรีที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เช่นกลุ่มชาติพันธุ์เขมรมีวงดนตรีกันตรึม การเป่าสะโงของกลุ่มชาติพันธุ์เยอ เป็นต้น 5) อาหาร อาหารพื้นถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ทำให้นักท่องเที่ยวสนใจมีหลายอย่างเช่นขนมตดหมา ขนมปลายกะขัง เหล้าสาโท เมี่ยงกากสาโท ไก่ย่างไม้มะดัน เป็นต้น 6) การแต่งกาย การแต่งกายที่ใช้ชุดพื้นถิ่นของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์เป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวสนใจและอยากจะได้ลองใส่ เช่นชุดพื้นถิ่นของชาวเยอ ชาวเขมรเพื่อถ่ายรูปหรือสร้างบรรยากาศในการไปเยือนกลุ่มชาติพันธุ์นั้นๆ เป็นต้น 7) วิถีชีวิตและภาษา การพูดภาษาถิ่นหรือภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ที่แตกต่างกันเป็นสิ่งหนึ่งที่นักท่องเที่ยวสนใจใคร่รู้ 8) ธรรมชาติไมตรีของคนในท้องถิ่นเป็นเสน่ห์ประทับใจแก่นักท่องเที่ยวที่สามารถที่จะดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวกลับมาเที่ยวซ้ำอีก และ 9) เรื่องเล่า การเล่าเรื่องราวความเป็นมาของชุมชนหรือโบราณสถานต่างๆล้วนทำให้นักท่องเที่ยวสนใจและมีความประทับใจในการมาเยือนกลุ่มชาติพันธุ์มากยิ่งขึ้น

1.2 บุคคล องค์ประกอบด้านบุคคลนับว่าเป็นส่วนสำคัญที่จะเป็นกลไกในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งประกอบด้วย 5 ส่วนย่อยได้แก่ 1) ชุมชนสร้างสรรค์ ชุมชนถือเป็นเจ้าของวัฒนธรรม ประเพณีและเป็นฐานในการดำเนินกิจกรรมต่างๆที่จะนำเสนอแก่นักท่องเที่ยว ชุมชนต้องสามารถใช้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมสามารถจัดการองค์ความรู้ ภูมิปัญญาอย่างเป็นระบบและสามารถถ่ายทอดทักษะด้วยการประยุกต์ให้เข้ากับบริบทในปัจจุบันได้ 2) ผู้นำชุมชน การมีผู้นำจะทำให้ชุมชนมีผู้นำให้การชี้แนะสั่งการและช่วยเหลือให้กลุ่มสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ 3) ผู้สืบค้น ผู้สืบสานและถ่ายทอดภูมิปัญญา ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จำเป็นต้องมีผู้สืบค้นหาภูมิปัญญา และวัฒนธรรมต่างๆที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนซึ่งมีการปฏิบัติและถ่ายทอดกันมาตั้งแต่อดีตเพื่อนำมาสร้างคุณค่าสืบต่อไป 4) ผู้ออกแบบการทำกิจกรรมต่างๆร่วมกันระหว่างเจ้าของพื้นที่และผู้มาเยือนนั้นจำเป็นที่จะต้องมีการออกแบบว่าควรจะมีการดำเนินการอย่างไรถึงจะทำให้เกิดความประทับใจแก่ผู้มาเยือนรวมทั้งได้รับประสบการณ์ที่ดีและ 5) นักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการที่จะเรียนรู้วัฒนธรรมของชุมชนเป็นผู้มีศักยภาพและสามารถใช้ศักยภาพของตนเองในการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดประสบการณ์ที่ดีร่วมกับผู้คนในพื้นที่

1.3 องค์กรที่สนับสนุน เป็นส่วนช่วยให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้ดำเนินการไปด้วยดีและบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ องค์กรที่สนับสนุนมีส่วนประกอบย่อย 4 ส่วน ได้แก่ 1) องค์กรภาครัฐ เป็นหน่วยงานภาครัฐตั้งแต่ระดับประเทศ จังหวัดและท้องถิ่น มีส่วนช่วยเหลือหรือสนับสนุนในด้านงบประมาณ การให้ความรู้และส่งเสริมในด้านต่างๆที่ชุมชนต้องการ 2) องค์กรภาคเอกชนเป็นผู้ให้การส่งเสริม ออกแบบกิจกรรม การให้ความรู้และการหาเครือข่ายรวมทั้งการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวรูปแบบนี้ 3) องค์กรภาคท้องถิ่น เป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับชุมชนมากที่สุดจึงควรสนับสนุนและส่งเสริมเกี่ยวกับการนำเสนอและพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่และ 4) สถาบันการศึกษา ถือเป็นแหล่งที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แหล่งหนึ่ง มหาวิทยาลัยอาจมีการทำวิจัยและเพิ่มเติมองค์ความรู้ด้านการจัดการ การบริการวิชาการในการให้ความรู้แก่ชุมชนส่วนในโรงเรียนอาจมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการผลิตมีคุณลักษณะที่

2. คุณลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวที่ต่อยอดมาจากการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจึงมีลักษณะบางอย่างที่คล้อยคลึงกับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์และการท่องเที่ยวโดยชุมชนแต่เนื่องจากการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่จึงมีการกำหนดลักษณะบางอย่างที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัวซึ่งมีทั้งหมด 8 ประการคือ

2.1 การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์จะต้องเป็นการท่องเที่ยว และเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมหรือในชุมชนที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ลาว ลาว เขมร เขมร อาศัยอยู่ โดยนำเอาความโดดเด่นของกิจกรรมทางวัฒนธรรมรวมถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดกันมาจากรบรรพบุรุษของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์นำเสนอ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2.2 เป็นการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และมีประสบการณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมจากเจ้าของวัฒนธรรมอีกทั้งการทำความเข้าใจจิตวิญญาณของพื้นที่และแบ่งปันประสบการณ์ร่วมกัน

2.3 เป็นการท่องเที่ยวที่จะต้องมีการออกแบบและบริหารจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวให้น่าสนใจและน่าดึงดูดใจ และสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว เพราะจะต้องนำเอาทรัพยากรการท่องเที่ยวของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์นำมาออกแบบเพิ่มสีสันและบริหารกิจกรรมโดยในการออกแบบกิจกรรมแต่ละครั้งต้องคำนึงถึงความเหมาะสม

2.4 เป็นการท่องเที่ยวที่มีการบูรณาการกับการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆเช่นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวชุมชน การท่องเที่ยวกลุ่มชาติพันธุ์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นต้น

2.5 การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์กลุ่มชาติพันธุ์จะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ต้องมีความพร้อมทั้งผู้มาเรียนรู้และผู้ที่จะถ่ายทอดกิจกรรมและมีสำนึกร่วมกัน การท่องเที่ยวรูปแบบนี้จะต้องมีการแจ้งให้เจ้าของพื้นที่ทราบเพราะจะได้มีการเตรียมการทั้งด้านพื้นที่และด้านบุคคล เพราะกิจกรรมบางอย่างจะต้องอาศัยความพร้อมของชุมชนหรือบุคคลที่จะทำหน้าที่ในการถ่ายทอดภูมิปัญญา เพราะอาชีพหลักของคนในชุมชนคือการทำเกษตรกรรมและการทำไร่ทำนา

2.6 เป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ผู้ชมท่องเที่ยวจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอันเป็นการกระจายรายได้ไปสู่ท้องถิ่นและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น

2.7 เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการศึกษาคุณค่า เอกลักษณะ และอัตลักษณ์และการสืบสานของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของกลุ่มชาติพันธุ์ ลาว ลาว เขมร เขมร เช่น การเรียนรู้ภาษา การแต่งกายของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ การทอผ้าพื้นถิ่น การเรียนการทำอาหารพื้นถิ่นการเข้าร่วมเทศกาลและประเพณีต่าง ๆ

2.8 เป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเล็กๆ โดยจะเน้นคุณภาพกับสิ่งที่เรียนรู้และได้รับของนักท่องเที่ยวมากกว่าปริมาณนักท่องเที่ยวเพราะกิจกรรมจะต้องใช้เวลาในการลงมือปฏิบัติใช้ความคิดสร้างสรรค์ ไม่เน้นการท่องเที่ยวแบบฉาบฉวย

3. กระบวนการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

กระบวนการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีทั้งหมด 8 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 การกำหนดจุดพัฒนา เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 4 กลุ่มทั้งลาว ลาว เขมร เขมร ต่างก็อาศัยกระจายไปตามอำเภอต่างๆ ของจังหวัด ซึ่งการดำรงอยู่ทางวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ จึงมีความแตกต่างกัน บางกลุ่มก็ยังยึดมั่นในประเพณีและแนวปฏิบัติอย่างเข้มแข็ง แต่บางพื้นที่ ก็ได้กลมกลืนไปกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและอาจจะไม่หลงเหลือประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิมไว้ให้เห็นเหมือนเดิมได้ ดังนั้นการพัฒนาให้พื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวนั้น ภาครัฐของจังหวัดควรมีข้อมูลในแต่ละแห่งว่าอำเภอหรือหมู่บ้านใดมีศักยภาพและโดดเด่นด้านใดหรือชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ใดที่จะสามารถนำมาพัฒนาให้เกิดการท่องเที่ยวได้ก็ให้ชี้จุดลงไปว่าจะพัฒนาพื้นที่หรือชุมชนใด และกำหนดนโยบายและสนับสนุนงบประมาณ

3.2 การค้นหาอัตลักษณ์ถือเป็นกระบวนการหนึ่งซึ่งจะต้องดำเนินการเป็นอันดับแรกก่อนที่จะวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจากจังหวัดศรีสะเกษเป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายทางกลุ่มชาติพันธุ์ และหลากหลายวัฒนธรรมและความเชื่อ จึงก่อให้เกิดความหลากหลายด้านเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ รวมถึงมีภูมิปัญญาและความเชื่อที่ถ่ายทอดมาจากรบรรพบุรุษที่อาจจะรู้แค่ในกลุ่มของตนเอง ดังนั้นชุมชนและสมาชิกในชุมชนควรมีการช่วยกันรื้อฟื้นภูมิปัญญาหรือกิจกรรมต่างๆ ที่สามารถเรียนรู้และถ่ายทอดได้ออกมานำเสนอผสมกับความคิดสร้างสรรค์ เพื่อเป็นสิ่งดึงดูดใจแก่ผู้มาเยือนและสามารถนำมาสร้างมูลค่าได้

3.3 การออกแบบและบริหารกิจกรรมการท่องเที่ยวหลังจากมีการค้นหาอัตลักษณ์และได้กิจกรรมออกมาแล้ว ควรนำกิจกรรมนั้นมาใส่ความคิดสร้างสรรค์และออกแบบให้น่าสนใจ แต่ก็ยังยึดกรอบของเราว่าจะยังคงยึดความดั้งเดิมของวัฒนธรรมเดิมไม่ให้ผิดเพี้ยน ต้องกำหนดว่าแต่ละกิจกรรมใครจะเป็นผู้รับผิดชอบ จะทำตอนไหน ใช้เวลานานแค่ไหน และกิจกรรมต้องการสื่อความหมายอะไร และนอกจากนี้ยังกำหนดด้วยว่าจะมีกิจกรรมการท่องเที่ยวอะไรบ้าง เช่น การศึกษาวิถีชีวิต การชมโบราณสถาน การซื้อของที่ระลึก การจัดหาที่พัก การทานอาหาร

3.4 การประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการท่องเที่ยวของกลุ่มชาติพันธุ์จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน ดังนั้นการท่องเที่ยวลักษณะนี้จึงต้องมีการประสานงานทั้งระดับนายอำเภอ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนันผู้ใหญ่บ้าน และชาวบ้าน และประชาสัมพันธ์จังหวัดให้ทุกคนได้รับทราบว่าจะมีกลุ่มนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม ทุกคนก็ประสานงานและร่วมมือกันในการต้อนรับนักท่องเที่ยวและเป็นการสร้างความร่วมมือของหน่วยงานในการทำงานเป็นพันธมิตรร่วมกับชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางวัฒนธรรม

3.5 เรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์เป็นขั้นตอนที่เปิดโอกาสให้เจ้าของวัฒนธรรมและผู้มาเยือนได้เรียนรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับการทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมจากเจ้าของวัฒนธรรม อีกทั้งการทำ ความเข้าใจจิตวิญญาณของพื้นที่และชาวซึ่งในวัฒนธรรมประเพณีและอภิปรัชญาของคน ในชุมชน มีการสร้างและปลูกจิตสำนึกร่วมกัน

3.6 การปลูกจิตสำนึก สืบสานและอนุรักษ์ การทำกิจกรรมต่างๆ ระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน ถือเป็นการสืบสานและอนุรักษ์อีกอย่างหนึ่ง ยังมีนักท่องเที่ยวเข้ามาทำกิจกรรมและให้ความสนใจในกิจกรรม การท่องเที่ยวของชุมชน คนในชุมชนก็ยังเห็นคุณค่าและมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มากยิ่งขึ้น

3.7 การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว จำเป็นอย่างยิ่งที่ชุมชนจะต้องให้ข้อมูล การท่องเที่ยว โดยเฉพาะประวัติความเป็นมาและเรื่องราวต่างๆ โดยอาจจะใช้ผู้รู้ในชุมชนเป็นผู้บอกเล่า รวมถึงการทำแผ่นพับใบปลิวเพื่อนำเสนอเรื่องราวต่างๆ อีกทั้งยังทำการประชาสัมพันธ์กับสื่อในการมาเยือนของนักท่องเที่ยวให้ผู้อื่นได้รับรู้ในวงกว้างขึ้น

3.8 การตั้งศูนย์รวบรวมภูมิปัญญาและให้ความรู้การรวบรวมภูมิปัญญา ถือมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องมีการดำเนินการไม่ว่าจะเป็นการจัดรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน เช่น ประเพณีชุมชน ประเพณีที่สำคัญ และประเพณีปฏิบัติของการเกิด การตาย การคลอดลูก รวมถึงการรวบรวมและจำหน่ายสินค้า ที่ระลึกที่ทำจากชุมชน และจะต้องฝึกให้คนในชุมชนสามารถเล่าประวัติของชุมชนและอธิบายภูมิปัญญาต่างๆ ได้

4. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษ ประกอบไปด้วยกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ ตามรายละเอียดจากแผนภาพข้างล่างนี้

ภาพที่ 1 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษ

อภิปรายผลการวิจัย

ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะเป็นมรดกทางวัฒนธรรม โบราณสถาน และสิ่งปลูกสร้าง อาหาร เครื่องแต่งกาย ภาษา พิธีกรรมประเพณี และเทศกาล มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ศูนย์วิทยาศาสตร์ สังคม การศึกษา และเศรษฐกิจ เนื่องจากจังหวัดศรีสะเกษเป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายในกลุ่มชาติพันธุ์ จึงทำให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรม และแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ไม่ว่าจะเป็น ภาษาพูดเป็นของตนเอง การแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ พิธีกรรม และประเพณีที่เกิดจากความเชื่อต่าง ๆ อีกทั้ง ยังมีประวัติศาสตร์อันยาวนาน ที่มีหลักฐานที่สามารถสืบค้นได้ สามารถนำเรื่องราวต่าง ๆ มาถ่ายทอดให้นักท่องเที่ยวได้ ดังนั้น จังหวัดศรีสะเกษจึงเป็นพื้นที่ที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้ซึ่งสอดคล้องกับบทความเรื่อง Innovation in sustainable and Responsible Tourism practices through Creative Tourism in Thailand ของ สุธาเดญ วิสุทธิลักษณ์ และคณะ (2555) ที่ได้ให้ข้อสรุปว่า พื้นที่ที่จะพัฒนาให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้ จะต้องมียุทธศาสตร์ และจิตวิญญาณของพื้นที่ รวมถึง พื้นที่ต้องมีเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ และต้องมีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน ซึ่งสอดคล้องกับ หลักวิธีการสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของ McKercher & du Cros (2002) ในประเด็นการเล่าเรื่องเกี่ยวกับแหล่งโบราณสถานเป็นการทำให้แหล่งท่องเที่ยวมีความหมายสำหรับนักท่องเที่ยว เป็นการปลูกฝังความสนใจให้เกิดขึ้นการเล่าเรื่อง คือ การสื่อความหมาย (Interpretation) การทำประวัติย่อ เกี่ยวกับ โบราณสถานให้นักท่องเที่ยวอ่าน การจัดให้มีมัลติมีเดียที่น่าสนใจ

ในการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษนั้น ผู้วิจัยได้ใช้หลักการและแนวคิดของ Richards & Raymond (2000) โดยในรูปแบบนั้น ผู้วิจัยได้มุ่งให้ความสำคัญว่ารูปแบบจะต้องมีองค์ประกอบที่ประกอบไปด้วย สิ่งดึงดูดใจที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวซึ่งตรงกับแนวคิดและหลักการของ McIntosh and

Goeldner (1995) เกี่ยวกับองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวว่าจะต้องมีทรัพยากรที่เป็นสิ่งดึงดูดใจ (Attractions) สิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities) ระบบการขนส่งที่เข้าถึงได้สะดวก (Transportation) ปัจจัยพื้นฐาน ที่ดีและพร้อม (Infrastructure) ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับสิ่งดึงดูดใจที่เป็นทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งประกอบไปด้วย โบราณสถานและสิ่งปลูกสร้าง งานหัตถกรรมและสินค้าชุมชน อาหาร เครื่องแต่งกาย วิถีชีวิต ภาษา และพิธีกรรม ประเพณีและเทศกาล อัญมณีไมตรี เรื่องเล่า ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่เป็เอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 4 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ริชาร์ด ลินเคส และ อติภักดิ์ แสงสนิท (2554) และ Richards & Wilson (2006) ที่เห็นสอดคล้องกันว่าการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มุ่งเน้นการนำเอาวัฒนธรรม วิถีชีวิต หรือทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาเป็นสื่อสร้างสรรค์ประสบการณ์ และยังสอดคล้องกับ ภัทรวิทย์ ชีร์ภักดิ์สิริ ธเนศ ศรีสฤติย์ และจิรินทร์ พิกประไพ (2559) ที่พบว่าในการจัดการท่องเที่ยวขึ้นประวัติศาสตร์ของพระธาตุนาควน การบอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นสิ่งที่สามารถดึงดูดใจให้เกิดการท่องเที่ยวมากขึ้นและสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังเล็งเห็นความสำคัญขององค์ประกอบด้านบุคคลว่าการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จำเป็นจะต้องมีกลุ่มคนให้ความร่วมมือกันหลาย ๆ ฝ่าย ซึ่งได้แก่ มีนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีผู้สืบค้นและผู้สืบสาน ผู้ออกแบบ ผู้นำชุมชน และชุมชนสร้างสรรค์ ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ คือ กลุ่มคนสร้างสรรค์ที่เป็นผู้มีส่วนช่วยสร้างบรรยากาศหรือกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีความน่าสนใจและน่าดึงดูดใจได้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของ ภูริวัจน์ เดชอุ่ม (2556) ที่ว่าปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้ คือ กลุ่ม ผู้สร้างสรรค์ แนวคิดนี้มีพื้นฐานความคิดที่ว่ามีบุคคลจำนวนหนึ่งที่เกี่ยวพันหรือผูกพันกับอาชีพเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นผู้สร้างแรงดึงดูดใจให้กับสถานที่หรือพื้นที่นั้น ๆ ด้วย การทำให้เกิดบรรยากาศเชิงสร้างสรรค์ กระตุ้นให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และการพัฒนาภาพลักษณ์ และยังสอดคล้องกับ Richards (2010) ที่ค้นพบว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ การมีผู้นำที่เข้มแข็งและทีมงานที่มั่นคง ผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์และทักษะในการนำชุมชน และทีมงานควรมีความมุ่งมั่นในการทำงาน ดังนั้นกลุ่มคนสร้างสรรค์จึงมีความสำคัญที่ผู้วิจัยได้หยิบมาเป็นองค์ประกอบหนึ่งของรูปแบบการท่องเที่ยว

องค์ประกอบด้านองค์กรสนับสนุนถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญและจำเป็นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพราะโดยสถานการณ์การพัฒนาการท่องเที่ยวไทย ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวในรูปแบบใดก็ตามยังมีความจำเป็นต้องมีหน่วยงานจากภาคต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องและสนับสนุน ถึงจะทำให้เกิดการท่องเที่ยวได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งการท่องเที่ยวในจังหวัดศรีสะเกษ จำเป็นต้องมีการบูรณาการความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนจากภาครัฐ ซึ่งถือว่าสำคัญที่สุด และองค์กรภาคเอกชนที่เป็นผู้ประกอบการ องค์กรท้องถิ่น และสถาบันการศึกษา และประชาชนในการเตรียมความพร้อม ในการบริหารจัดการชุมชนที่จะรองรับการท่องเที่ยว การสืบค้นและค้นหาทุนทางวัฒนธรรมนำมาออกแบบเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงใจ พานิชเจริญกิจ (2555) และวิยะดา เสรีวิชัยสวัสดิ์ (2554) ที่มุ่งให้ความสำคัญกับองค์กรต่าง ๆ ที่มาสนับสนุนการท่องเที่ยว

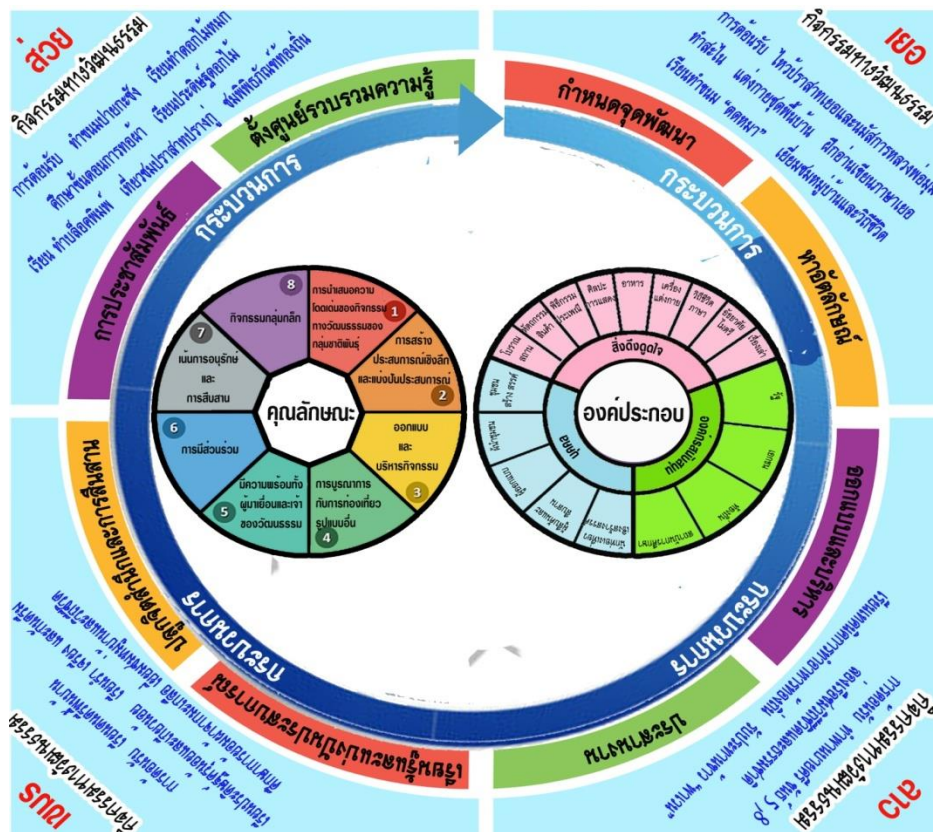
รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยศึกษาและได้สรุปเป็นคุณลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยจะยึดหลักการ Richards (2010) คือ ลักษณะรูปแบบพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มี 2 ลักษณะ คือ ใช้การสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมของนักท่องเที่ยวและการสร้างสรรค์เป็นฉากหลังของการท่องเที่ยว และสอดคล้องกับ สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และ คณะ. (2555 : 59) ได้นำเสนอคุณลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ว่าจะต้องมีคุณลักษณะในเชิงพื้นที่ แหล่งท่องเที่ยวมีวัฒนธรรมที่โดดเด่นและหลากหลาย และลักษณะเชิงกระบวนการ คือ คนในชุมชนมีความตระหนักในการเป็นเจ้าของวัฒนธรรม มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวกับชาวบ้าน นำไปสู่ความเข้าใจลึกซึ้งในพื้นที่ท่องเที่ยวไม่ทำลายค่านิยมดั้งเดิมของวัฒนธรรมท้องถิ่นและชุมชน ในคุณลักษณะของรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ผู้วิจัย ได้เน้นเพิ่มเติมว่าต้องเป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ลาว ส่วย เขมร เขอ และต้องทำร่วมกับการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นด้วย ถึงจะมีความน่าสนใจและน่าดึงดูด เช่น การท่องเที่ยวในชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ส่วย จะมีการท่องเที่ยวควบคู่ไปกับ

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ชมปราสาทปรังคัง ปราสาทบ้านสมอ ส่วนการท่องเที่ยวกลุ่มชาติพันธุ์เขมร จะทำการท่องเที่ยวควบคู่กับการท่องเที่ยวแบบธรรมชาติ ชมภูฝ้าย กลุ่มชาติพันธุ์เยอ เที่ยวปราสาทเขอ และวัดปราสาทเขอ และชมเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์ลาว จะท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การล่องเรือชมธรรมชาติสองฝั่งแม่น้ำมูล และถ่ายภาพและชมความงามของท้องนาและเขื่อนห้วยนา ซึ่งการท่องเที่ยวที่ร่วมกับการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นแบบนี้จะสามารถทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความเพลิดเพลินและประทับใจยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงนำประเด็นนี้เข้ามากำหนดในคุณลักษณะของรูปแบบ และนอกจากนี้คุณลักษณะที่ผู้วิจัยให้ความสนใจ คือ การท่องเที่ยวลักษณะนี้จะต้องให้ความสนใจเกี่ยวกับการออกแบบและการบริหารจัดการ ซึ่งสอดคล้องกับ การสัมภาษณ์เชิงลึก วิยะดา เสรีวิชยสวัสดิ์ (2554 : 47) ที่ว่าการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีลักษณะคล้ายกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ แต่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะต่างกันตรงที่จะต้องให้ความสำคัญกับการออกแบบกิจกรรม ดังนั้น ผู้วิจัยเลยนำเอาการออกแบบและการบริหารจัดการเข้าไปในคุณลักษณะของรูปแบบการท่องเที่ยว

กระบวนการ เป็นองค์ประกอบหนึ่งของรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อ การอนุรักษ์วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ในจังหวัดศรีสะเกษ จากการศึกษาและลงภาคสนามในการสำรวจข้อมูลในบริบทการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ อาศัยอยู่ตามอำเภอต่าง ๆ ผสมผสานกัน แต่มีบางพื้นที่หรือบางชุมชนอาศัยอยู่รวมกันอย่างหนาแน่น ทำให้มีเอกลักษณ์และวัฒนธรรมโดดเด่น รวมถึงศักยภาพ ความพร้อม และลักษณะพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน ดังนั้น การที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวของกลุ่มชาติพันธุ์ควรที่จะค้นหาว่าชุมชนไหนมีความพร้อมแล้วให้ชี้จุดไปเลยว่าจะพัฒนาที่ชุมชนนี้ ภาครัฐต้องให้การสนับสนุนทั้งเงินทุนและนโยบาย รวมถึงการให้กำลังใจชาวบ้าน หลังจากนั้น ก็ให้ค้นหาทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนนั้น ๆ ว่ามีอะไรบ้าง เพื่อนำมาออกแบบและการบริหารจัดการการท่องเที่ยว มีการประสานงานผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมนำไปสู่การปลูกจิตสำนึกการสืบสานและอนุรักษ์ โดยมีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ และการตั้งศูนย์รวบรวมความรู้และภูมิปัญญา ซึ่งกระบวนการนี้สอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในบริบทประเทศไทยของ ภูริวัจน์ เชนอุม (2556) และกระบวนการเหล่านี้สามารถเป็นตัวขับเคลื่อนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมให้ดำรงอยู่ ซึ่งเป็นแก่นแท้ของ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีการถ่ายทอดมรดกวัฒนธรรมของตนเองไปสู่รุ่นต่อ ๆ ไป เพราะถ้าไม่มีการถ่ายทอดมรดกต่าง ๆ เหล่านี้ อาจจะสูญหายไปได้ ซึ่งกระบวนการนี้ยังไปมีความสอดคล้องกับการออกกฎบัตรคุ้มครอง ป้องกัน มรดกทางวัฒนธรรมที่ไม่มีรูปลักษณ์ หรือเป็นวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ให้ดำรงอยู่ของ UNESCO คือ 1) การฟื้นฟูเยียวา โดยเฉพาะวัฒนธรรมที่กำลังจะสูญหายในจังหวัดศรีสะเกษ ให้มีการหยิบขึ้นมาว่าอะไรบ้าง เช่น อาหารพื้นถิ่น พิธีกรรมและประเพณีหลังจากนั้น 2) ควรมีการส่งเสริมและการให้การสนับสนุนของทุกภาคส่วน 3) การสงวนรักษาวัตถุ และพื้นที่ทางวัฒนธรรม 4) การสร้างและทำให้วัฒนธรรมมีเอกลักษณ์โดดเด่น โดยผสมความคิดสร้างสรรค์เข้าไป 5) การทำบรรณสารเพื่อการวิจัย เพื่อสร้างสรรค์งานวิจัย และ 6) การถ่ายโอนความรู้และภูมิปัญญา

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษจำเป็นต้องมีองค์ประกอบคุณลักษณะ กระบวนการและกิจกรรมทางวัฒนธรรม ที่จะเป็นแรงผลักดันที่สำคัญที่จะนำพาให้จังหวัดศรีสะเกษก้าวไปสู่เมืองสร้างสรรค์ได้ และยังสามารถเป็นกระบวนการต้นแบบ และทิศทางใหม่ และรูปแบบใหม่ของการท่องเที่ยวในจังหวัดศรีสะเกษได้ โดยเน้นย้ำถึงการมีส่วนร่วมของทุก ๆ ฝ่ายเพื่อ สร้างสรรค์กิจกรรมอย่างสร้างสรรค์โดยคำนึงถึงหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นให้เกิดความสมดุลของ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมสามารถนำเสนอแก่นการท่องเที่ยวโดยที่นักท่องเที่ยวสามารถมาสัมผัสมีส่วนร่วมตลอดจนการเรียนรู้ การฝึกทักษะ และประสบการณ์ร่วมในพื้นที่การท่องเที่ยวเป็นผลให้เกิดความประทับใจการได้จดจำสิ่งดี ๆ ในพื้นที่การท่องเที่ยวในขณะเดียวกัน ก็เป็นเครื่องมือที่จะช่วยเน้นย้ำในคุณค่าของมรดกวัฒนธรรมของชุมชนจนเกิดการเสริมสร้างมูลค่าในเชิงเศรษฐกิจให้กับชุมชนและผู้เกี่ยวข้องได้โดยมีความสมดุลของสังคมเศรษฐกิจสิ่งแวดล้อมนำไปสู่ความยั่งยืนในการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษต่อไป

การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษ จะได้ผลประโยชน์ที่ไม่เหมือนการท่องเที่ยวอื่นที่ได้คุณค่าทางเศรษฐกิจที่เป็นแบบ Use Value แต่รูปแบบการท่องเที่ยวนี้จะให้ประโยชน์แบบ Nonuse Value คือ จะได้คุณค่าที่สะท้อนความต้องการของคนในชุมชนที่ปรารถนาที่จะอนุรักษ์ให้มรดกทางวัฒนธรรมดำรงอยู่เพื่อตนเองและลูกหลานได้ใช้ประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยตนเองไม่ได้มีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ ซึ่งผลลัพธ์ของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นี้จะให้คุณค่าทางจิตใจ ทางจิตวิญญาณ ทางสังคม และการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมมากกว่าทางเศรษฐกิจ

ภาพที่ 2 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษ
ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ ที่เน้นการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ หรือการถ่ายทอดประสบการณ์ด้านวัฒนธรรม ประเพณี ทำเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์หรือชุมชนใดชุมชนหนึ่ง จึงไม่มีเป้าหมายหลักด้านเศรษฐกิจ แต่มีเป้าหมายด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมเป็นหลัก ดังนั้น การที่นำผลจากการวิจัยนี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ และมีประสิทธิภาพชุมชนหรือกลุ่มชาติพันธุ์ ควรมีการดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้

1.1 การสำรวจสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เช่น โบราณสถาน พิธีกรรมทางศาสนาและความเชื่อ

ประเพณีและเทศกาล งานศิลปะ ดนตรี ภาษา และอาหาร ฯลฯ ที่เป็นอัตลักษณ์ในชุมชน พร้อมทั้งจัดลำดับความสำคัญ จากมากที่สุดไปหาน้อย เพื่อให้เป็นข้อมูลประกอบการบริหารจัดการมรดกวัฒนธรรมให้นักท่องเที่ยว

1.2 จัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับข้อมูลในข้อ 1.1 และตารางตามต้องการของนักท่องเที่ยว โดยกิจกรรมที่จัดนั้นต้องเป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถร่วมปฏิบัติได้ในทุกขั้นตอน เช่น การทำอาหารพื้นบ้าน การย้อมผ้า เป็นต้น

1.3 กำหนดตัวผู้สืบสาน หรือผู้สืบทอดที่เป็นคนรุ่นใหม่ เนื่องจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยเห็นว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จำเป็น ต้องมีการออกแบบกิจกรรมให้มีความสร้างสรรค์ คือ จะต้องเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับสมัยปัจจุบัน และเน้นว่าจะต้องมีผู้สืบสานต่อที่เป็นคนรุ่นใหม่

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการเสนอแนะในการวิจัยต่อไปนี้

2.1 ควรมีการศึกษารูปแบบกิจกรรมของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการออกแบบ ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ หรือ ชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยว

2.2 ควรมีการศึกษาผลกระทบของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ได้จากการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวขึ้นมามีผลกระทบต่อกลุ่มชาติพันธุ์ หรือชุมชน

เอกสารอ้างอิง

ภูริวัจน์ เดชอุ่ม. (2556). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์:กรอบแนวคิดสู่แนวทางปฏิบัติสำหรับประเทศไทย. วารสาร

มหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย, 33(2) : 331-366.

วิยะดา เสรีวิชยสวัสดิ์. (2554). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยให้เป็นรูปแบบการ

ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. คุญฉินพนธ์ ปร.ด., มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, เชียงราย.

สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ. (2555). รายงานการวิจัยต้นแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ Creative Tourism Model.

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Goeldner, C. R. and Ritchies, B. J. (2006). **Tourism: Principles, practices and philosophies**. New Jersey: John Wiley and Sons.

Richards, G. (2008). Creative Tourism and local developments in Creative Tourism, a global conversation: how to provide unique creative experiences for travelers worldwide. In Wurzburgen, R, Aageson, T., Pattakos, A., and Pratt, Santa Fe. (Eds.).

Creative Tourism: A global Conversation. New Mexico: Sunstone Press.

Romana, K. (2013). Creative tourism as a source of innovativeness and sustainability in tourism. In **An Enterprise Odyssey**

International Conference Proceedings (page 1307-1320). Zageb: University of Zageb.

UNESCO. (2006). **Towards sustainable strategies for creative tourism**: Discussion report of the Planning meeting for 2008 international conference on creative tourism Santa Fe. New Mexico.